

ille & meus est, quia mihi datus, & Dei est, quia à Deo datus.

VIII. Et misericordia sua subsequetur me omnibus diebus vitæ meæ.

IX. Et ut inhabitem in domo Domini in longitudinem dierum.

Hoc est vltimum bonum, quod perducit ad summum bonum. Misericordia tua subsequetur me, non ad tempus, sed perseveranter vsque in finem; quod est donum propriū Electorum. Et ut inhabitem, id est, & subsequetur me, ut inhabitem in domo Domini in longitudinem dierum, id est, in æternum. In Hebræo, & Græco textu non habetur, ut, sed solum, & : contra autem nonnulli veterum, ut Augustinus, Hieronymus, Theodoretus in Commentarijs non legunt, &, sed solum, ut, & certè sine alterutro esset clarior lectio, nimirum sic, Misericordia tua subsequetur me omnibus diebus vitæ meæ, ut inhabitem in domo Domini, quomodo legunt Patres: vel sic, Misericordia tua subsequetur me omnibus diebus vitæ meæ, & inhabitabo in domo Domini, quo modo vertit ex Hebræo S. Hieronymus. In his enim lectionibus nihil subaudiendum est. Tamen lectio nostra non est adeo obscura, ut non possit satis facilè intelligi. Subauditur enim illud, subsequetur, quod paulò ante præcedit, nimirum, Misericordia tua subsequetur me, dum viuo, ut rectè viuam, & subsequetur post hanc vitam, ut in æternū viuam. Quare S. Augustinus licet in textu non legerit, &, tamen in Commentario addit, etiam, ut videatur illud subintellexisse. Porro pro voce, inhabitem, in Hebræo habetur, Sciati, quod significat, redibo. Cæterum Septuaginta legisse videntur, lasciauti, vna literula addita, & sic rectè verterunt, ut inhabitem. Quomodo etiam legit sanctus Hieronymus, qui non vertit, redibo, sed inhabitabo.

Quare lectio Hebraica post S.

Hieronymi tempora
deprauata fuisse
videtur.

שבת
ישבת

PSALMVS XXIII.

Titulus, & Argumentum.

Psalmus Dauid, prima Sabbati.

IN hoc titulo pars illa, prima Sabbati, non habetur in Hebræo, sed addita est à Græcis; fortasse quia in principio Psalmi fit mentio creationis terra, qua prima Sabbati, id est, die Dominico facta est; vel quia solebant hunc Psalmum die Dominico recitare. Quod quidem volunt, additum esse, prima Sabbati, quia illo die Dominus resurrexit; non mihi videtur probabile, cum hic Psalmus, non resurrectionem, sed ascensionem Domini manifestè prædicet: ascensionem autem non prima Sabbati, sed quinta factam esse, notissimum est. Quod ad Ascensionem hic Psalmus propriè pertinet, testantur Cyprianus serm. de Ascens. Hieronym. epist. 142. ad Damasum, Rufinus in expositione Symboli, Greg. Nyssenus, Ioan. Chrysostomus, Augustinus, Leo, & alij in serm. de Ascensione.

EXPLICATIO PSAL. XXIII.

Domini est terra, & plenitudo eius, orbis terrarum, & vniuersi, qui habitant in eo.

Propositum Dauidis est, ostendere ex innumerabili hominum multitudine solum Christum, & paucos alios, paucos, inquam, si ad multitudinem aliorum conferantur, in domum Domini cœlestem, & beatissimam intraturos; quare ne fortè crederentur cæteri homines ad Deum non pertinere; sed ab alio aliquo principio creatos esse: quod postea Marcionistæ, Manichæique senserunt; præmittit hos duos versiculos, quibus docet, Deum Creatorem, ac Dominum esse totius orbis terrarum, & omnium rerum, quæ in eo sunt. Domini est terra, & plenitudo eius, id est, & omnia quæ in ipsa sunt, quæque ipsam replent. Quod explicatur per alteram partem versiculi, orbis terrarum, & vniuersi qui habitant in eo. Declarat enim se, cum dixit Domini est terra, intellexisse potissimum

de terra